

Kapitel 7. Tuberkulose

Tuberkulose er en smitsom sygdom, som har været i stigning i Grønland siden midten af 1980'erne. Dette kan ses i figur 1 og tabel 1. Stigningen kulminerede i 2010 med 115 tilfælde svarende til 205 tilfælde pr. 100.000 indbyggere. Selv om de sidste 5 år har vist en nedgang i antallet af anmeldte TB tilfælde er der fortsat grund til bekymring, samt behov for kontinuerlig fokus på bekæmpelse af sygdommen. I 2014 og 2015 blev 99 og 81 tilfælde anmeldt med aktiv Tuberkulose. Dette svarer til en rate på 176 og 144 nye tilfælde per 100.000 indbyggere. Dette klassificerer ifølge WHO's retningslinjer fortsat Grønland som et TB-højbyrderland.

Den høje forekomst kan blandt andet tilskrives de gode smittebetingelser tuberkulose fortsat har mange steder i såvel byerne som byggerne. Mange bor i dårlige boliger med mange beboere, men selv i nyere boliger ses det, at man bor mange sammen for at kunne betale huslejen. Desuden spiller faktorer som dårlig ernæring, højt alkoholforbrug og rygning også en stor rolle. Alt dette kombineret med perioder med ustabil bemanning i sundhedsvæsenet gør, at opsporing, behandling og opfølgende kontrol er vanskeligt. Der ses, at der hvor der er ansat TB sygeplejersker og TB koordinatore er stiger antallet af TB anmeldelser og gennemførte behandlinger.

Tuberkulose kan helbredes uden følger, såfremt sygdommen erkendes og behandles i tide, men ubehandlet kan den give alvorlige skader og være dødelig. Det vil i en længere årrække kræve en ekstraordinær indsats, hvis forekomsten skal nedbringes og fastholdes på et lavt niveau.

Tasiilaq med bygder har, i perioden 2011-14 år, været i centrum af indsatsen mod TB i Grønland. Med 41, 31, 28 og 33 tilfælde i henholdsvis 2011, 2012, 2013 og 2014. I 2014 har regionen Grønlands højeste antal nye TB-tilfælde per borger. De sidste par år har Syd Grønland også styrket indsatsen af diagnosticering, behandling og forebyggelse og nået op på tilsvarende antal anmeldte TB tilfælde som i Tasiilaq.

I 2014 var befolkningstallet 56.282, hvilket giver et lands landsgennemsnittet på 176 tilfælde pr. 100.000 borgere – i Tasiilaq var der 1130 tilfælde pr.100.000 borgere, altså mere end 6 gange højere. I Kujataa var der 269 tilfælde per 100.000 borgere.

I 2015 var landsgennemsnittet 144 tilfælde per 100.000 borgere. I Tasiilaq var der 362 tilfælde per 100.000 borgere, næsten 2,5 mere end landsgennemsnittet. I Kujataa var der 344 tilfælde pr. 100.000 borgere, hvilket også var over dobbelt så mange som landsgennemsnittet.

Halvtreds procent af de anmeldte pulmonale TB-tilfælde var positive ved mikroskopi (af opspyt fra lungen), hvilket er ensbetydende med høj smitsomhed. Den høje smitsomhed indikerer sen diagnostik, idet der ofte har været symptomer som hoste, opspyt, træthed, nattesved og væggtab, længe før bakterien kan påvises ved mikroskopi af opspyt. Dette kan både skyldes at borgeren er sen til at henvende sig til sundhedsvæsenet (patient delay) og/eller at sundhedsvæsenet har været sen til at diagnosticere borgeren (Health system delay).

De anmeldte TB tilfælde i 2014 fordelt på alder ses i figur 2. Det fremgår, at de unge i aldersgrupperne 15-24 år og 25-34 år repræsenterer en væsentlig andel af de anmeldte TB tilfælde. Antalsmæssigt er der få tilfælde blandt de ældre over 65 år, men sammenlignes det med befolkningen i den aldersgruppe, viser det at sygdommen stadig i høj grad rammer de ældre.

I 2014 og 2015 var henholdsvis 2 % og 6 % af de anmeldte TB -tilfælde børn under 15 år. Dette kan skyldes en underdiagnostik grundet udfordringerne ved at diagnosticere tuberkulose hos børn, idet symptomerne adskiller sig fra voksnes symptomer. I 1996 genindførtes vaccination af nyfødte med BCG vaccine for at forebygge både smitte af tuberkulosebakterien og sygdom, men særligt udviklingen af de alvorlige TB former som meningitis og millær TB.

Af figur 4 ses fordelingen af TB tilfælde diagnosticeret ved fund af TB bakterien eller ved klinisk vurdering. WHO anbefalinger at 10 % af de samlede TB tilfælde vurderes på klinisk grundlag, ellers er der risiko for underdiagnostik. Dette skyldes den store udfordring med at finde TB bakterien

Personer, der er blevet smittede med tuberkulose, men som ikke har udviklet sygdommen, kan tilbydes forebyggende behandling i henhold til Landslægeembedets TB-vejledning. Siden 2002 har behandling med forebyggende medicin været anmeldelsespligtigt og tabel 5 viser en oversigt over antallet af personer i forebyggende behandling.

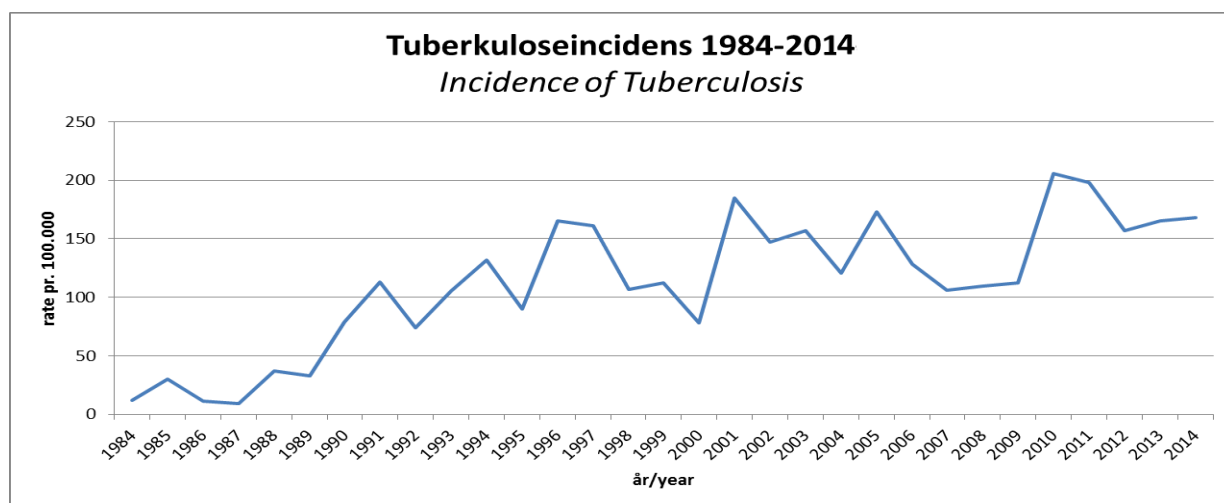
I 2013 indførte Grønland brugen af GenXpert, som diagnostisk metode til Tuberkulose, hvor man identificerer TB bakteriens DNA. Før en patient opstarter medicinsk TB behandling sendes en prøve fra TB lokalitet til Statens Serums Institut til mikroskopi og dyrkning, hvorved sygdommen verificeres, typekompleks af TB findes og de konkrete TB bakterier testes for resistens af den medicinske behandling. På trods af den voksende incidens af multiresistens Tuberkulose i verden og i Europa, er der i 2014 og 15 ikke fundet TB bakterier med multiresistens i Grønland, se figur 5.

På baggrund af det høje antal tuberkulose tilfælde vedtog Selvstyret i efteråret 2011 en National Strategi for bekæmpelse af TB i 2012-2016. De væsentligste redskaber i strategien er;

- at arbejde for politiske og samfundsmæssige tiltag, der kan nedsætte TB smittespredning og sygelighed
- at give borgerne relevant viden om TB
- at sikre sundhedspersonalet tilgang til opdateret viden om TB diagnostik og behandling
- at sikre den nødvendige diagnostiske kapacitet og høj kvalitet på laboratorieydelse
- at videre- og efteruddanne sundhedspersonale til at varetage arbejdet med TB
- at sikre en struktur i TB arbejdet, der understøtter optimal behandling og gennemførelse af behandlingen
- at sikre optimering af det decentrale TB-arbejde inklusive kontaktopsporing
- at sikre en effektiv central overvågning og afrapportering samt feedback til det decentrale niveau
- at sikre et effektivt samarbejde omkring diagnostik, behandling og overvågning mellem centrale og decentrale enheder
- at sikre optimal medicinforbrug og løbende optimering af medicinvalg

Hele strategien kan findes her:

http://dk.vintage.nanoq.gl/Service/Publikationer/Udgivelser/2011/Tuberkulose_strategi.aspx

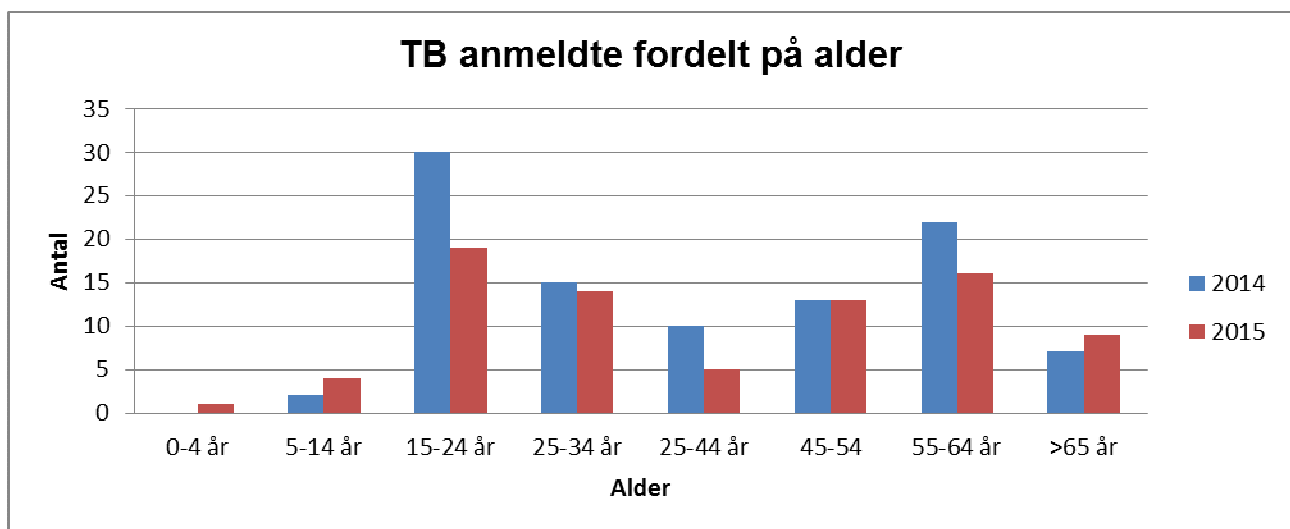


Figur 1

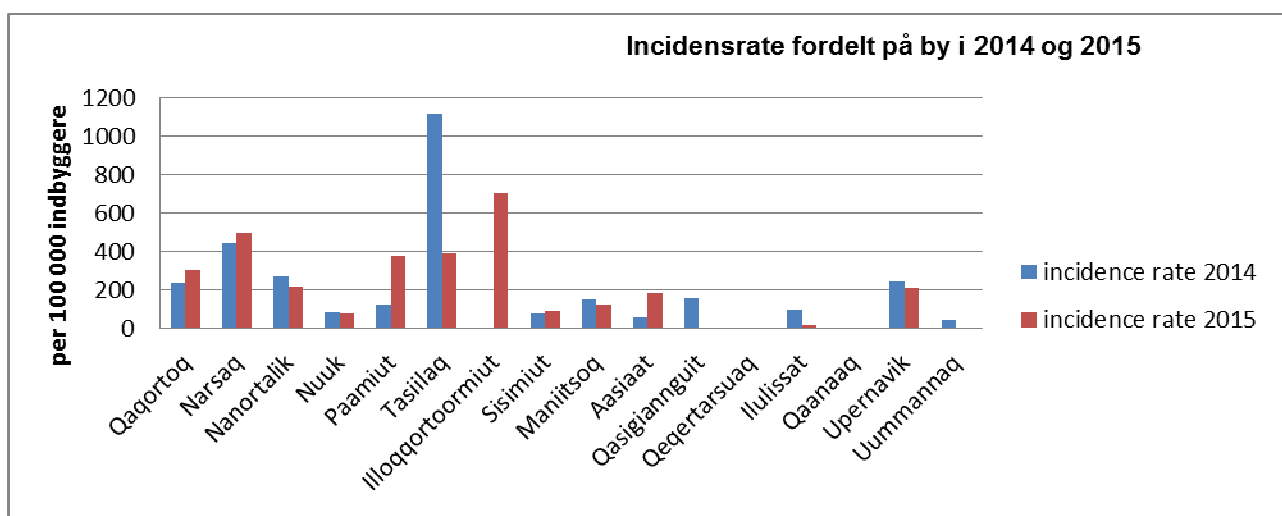
Tabel 1 Anmeldte tilfælde af tuberkulose i Grønland		
År	Antal	Rate/100.000/år
1976 – 1980*	117	47
1986 – 1990	93	34
1991 – 1995	252	91
1996 – 2000	347	124
2001 – 2005	444	157
2006 – 2010	373	132
2011	114	198
2012	88	157
2013	93	165
2014	99	176
2015	81	144

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed og Landslægeembedet / Source: National Institute of Public Health and Chief Medical Officer in Greenland. * Tallene for årene 1960 til 1985 er opgjøret som anmeldte tilfælde af respiratorisk tuberkulose blandt grønlandere i Grønland * From 1960 to 1985 notified cases of respiratory tuberculosis among inuit in Greenland were added up.

Køn/ År	Anmeldte TB tilfælde fordelt på køn			
	Antal tilfælde med aktiv TB		Incidens per 100 000 indbyggerede	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
2010	66	51	220,5	192,3
2011	62	53	207,1	198,7
2012	57	32	189,7	119,8
2013	60	36	201,1	135,7
2014	69	30	232,1	113,1
2015	51	30	198,9	122,9

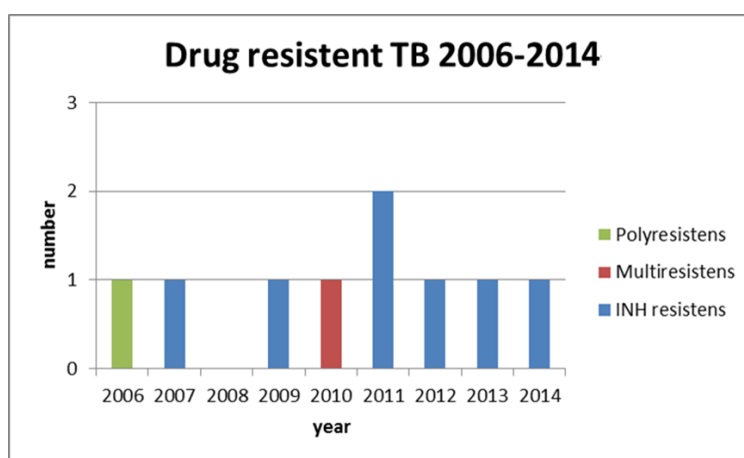
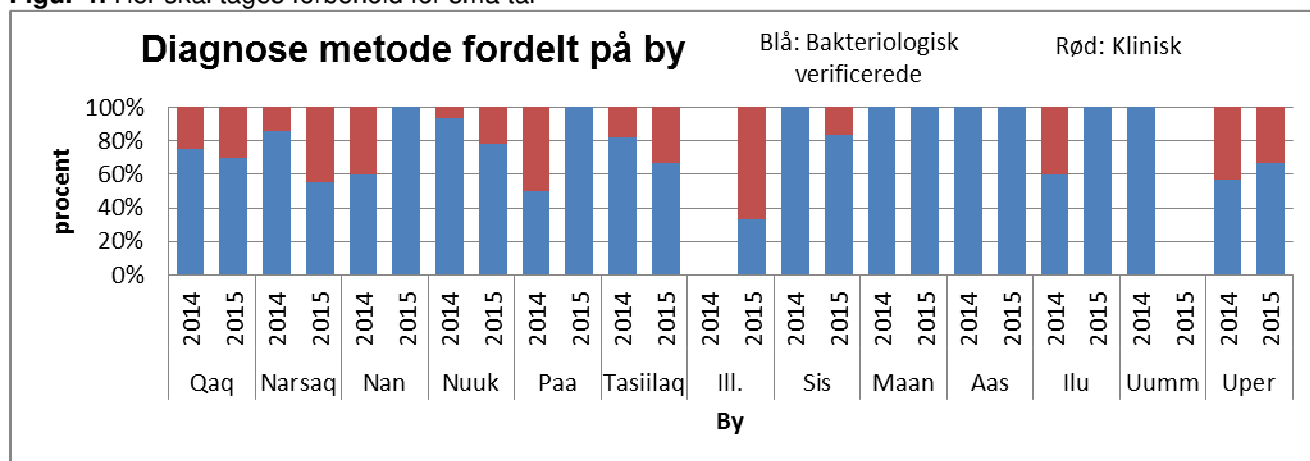


Figur 2



Figur 3

Figur 4: Her skal tages forbehold for små tal



Figur 5

Tabel 3a Tuberkulose tilfælde fordelt på regionssygehuse & sundhedscentre 2014						
Regionssygehus/ Sundhedscenter	Total anmeldte	Pulmo- nale	Ekstra pulmonale	Bakteriologisk verificerede	Mikroskopi positive	Kliniske
Qaqortoq	8	8	1	6	1	2
Narsaq	8	7	1	6	3	1
Nanortalik	5	5	0	3	-	2
Kujataa	21	19	2	15	4	5
Tasiilaq	34	30	4	28	12	6
Ittoqqortoormiit	0	0	0	0	0	0
Paamiut	2	2	0	1	1	1
Nuuk	15	15	3	14	8	1
Sermersooq	51	47	7	44	21	8
Maniitsoq	5	5	1	4	2	1
Sisimiut	5	5	0	5	2	0
Qeqqata	10	10	1	9	4	1
Aasiaat	2	1	1	2	0	0
Qasigiannuguit	2	2	0	2	1	0
Qeqertarsuaq	0	0	0	0	0	0
Disko	4	3	1	4	1	0
Ilulissat	5	3	2	3	0	2
Uummannaq	1	1	0	1	1	0
Upernavik	7	4	4	4	2	3
Qaanaaq	0	0	0	0	0	0
Avannaa	13	8	6	8	3	5
Ialt/ Total	99	87	17	80	33	18

Tabel 3b Tuberkulose tilfælde fordelt på regionssygehuse & sundhedscentre 2015						
Regionssygehus/ Sundhedscenter	Total anmeldte	Pulmo- nale	Ekstra pulmonale	Bakteriologisk verificerede	Mikroskopi positive	Kliniske
Qaqortoq	10	9	2	7	3	3
Narsaq	9	9	0	5	5	4
Nanortalik	4	2	2	4	1	0
Kujataa	23	20	4	16	9	7
Tasiilaq	12	10	2	8	2	4
Ittoqqortoormiit	3	2	0	1	0	2
Paamiut	6	5	2	6	2	0
Nuuk	14	12	2	11	7	3
Sermersooq	35	29	6	26	11	9
Maniitsoq	4	4	0	4	2	0
Sisimiut	6	5	1	5	2	1
Qeqqata	10	9	1	9	4	1
Aasiaat	6	5	2	7	1	0
Qasigiannuit	0	0	0	0	0	0
Qeqertarsuaq	0	0	0	0	0	0
Disko	6	5	2	7	1	0
Ilulissat	1	1	0	1	1	0
Uummannaq	0	0	0	0	0	0
Upernavik	6	6	0	4	2	2
Qaanaaq	0	0	0	0	3	2
Avannaa	7	7	0	5	6	4
I alt/ Total	81	70	13	63	30	21

Tabel 4	2014			2015		
	Bakteriologiske	Kliniske	Total	Bakteriologiske	Kliniske	Total
Nye tilfælde	63	15	78	55	11	66
Recidiv	11	2	13	3	3	6
Gentaget behandling behandlingssvigt	6	2	8	5	4	9
Total	80	19	99	62	18	81

Tabel 5 Forebyggende TB behandling fordelt på distrikt og år						
Distrikt/År	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nanortalik	14	14	0	3	5	4
Qaqortoq	17	9	0	10	11	16
Narsaq	12	23	1	0	1	13
Tasiilaq	109	56	23	2	10	1
Ittoqqortoormiit	36	39	0	0	0	0
Paamiut	2	20	2	4	2	0
Nuuk	14	16	33	39	38	20
Maniitsoq	8	0	6	1	10	5
Sisimiut	9	14	11	15	9	5
Aasiaat	2	10	1	12	6	10
Qasigiannuit	7	0	8	1	0	0
Qeqertarsuaq	0	1	1	0	1	2
Ilulissat	9	14	0	1	1	3
Uummannaq	2	5	0	0	1	0
Upernavik	16	14	2	0	6	12
Qaanaaq	0	0	0	0	0	0
I alt/Total	257	235	88	88	101	91